

Diari d'un viatge interreligiós a Nova York

MANUEL PÉREZ

PERIODISTA

Una delegació interreligiosa catalana i una altra escocesa van viatjar a Nova York per descobrir-la a través de les seves comunitats religioses i de la manera com aquestes participen en la vida pública i enfronten grans desafiaments (la immigració, la violència, les desigualtats, etc.) en col·laboració amb l'administració i altres actors locals. Ho van fer convidades pel Centre Interreligiós de Nova York, en el marc d'un programa d'intercanvi amb el Centre UNESCO de Catalunya i el Consell Interreligiós d'Escòcia. En el grup català hi havia Jaume Aymar –director de Catalunya Cristiana i Ràdio Estel–, Montserrat Castellà –presidenta de la Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes–, Mohammed Halhoul –portaveu del Consell Islàmic Cultural de Catalunya– i Nathalie Reverdin –pastora protestant a Rubí–, acompanyats pel regidor de Ciutadania i Convivència de Badalona, Josep Pera, i dos representants d'Unescocat, Oscar Craviotto i l'autor d'aquest diari col·lectiu.

Dilluns, 15 de juny

Hem quedat, molt d'hora, a l'aeroport. Els primers som en Jaume i jo. Ja ens coneixíem però, amb ell i amb tothom, segurament hi haurà un abans i un després d'aquesta experiència... i espero que sigui per bé! Els demés van arribant i ja hi som tots.

L'avió serveix per començar a familiaritzar-se amb la presència dels demés: observant-nos dissimuladament, el vol no se'ns fa tan llarg. Bé, a tots menys a la Nathalie, a qui els avions no fan cap gràcia. Si el compromís amb el diàleg interreligiós es mesura en la magnitud del sacrifici que un està disposat a oferir, ella es mereix un deu.

A l'aeroport JFK, ens pugem en un parell de taxis. Ja un xic ansiosos, observem per la finestra buscant reconèixer alguna cosa. Passades unes milles, per fi: "Mireu! Els gratacels!" Quants, i què imponents... Un cop endinsats en

la ciutat, però, en dirigir la mirada a peu de carrer, l'excitació que portem rep un impacte considerable: el de la pobresa dels habitants de Harlem, que és clarament per on hem entrat. Els sentiments contradictoris resultaran ser una constant dels nostres dies a Nova York.

Una ciutat de contrastos constants...

Dimarts, 16 de juny

Comença el programa i, primer de tot, cal presentar-se. La directora del Centre Interreligiós de Nova York és Chloe Breyer, jove pastora episcopal, casada i amb dos fills, al capdavant d'un equip també força jove. Respecte als companys escocesos, el primer que cal dir és que són més fàcilment reconeixibles com a grup interreligiós que nosaltres. Hi ha el venerable monjo budista Rewatha, amb la típica túnica taronja; Ravinder, una sikh batejada que vesteix com a tal; el rabí Soudry, que porta la quipà...

La primera visita és a Harlem i de la mà d'un pastor (blanc) de la zona. Ho sap tot del barri: qui viu en cada bloc de pisos i quins problemes té. L'asma infantil n'és un de greu. Per culpa del deteriorament dels mastodòntics edificis de vivendes protegides. Ens parla de diferents projectes de remodelació engegats però més aviat pensats per

Un pastor que ho sap tot del seu barri (Harlem).

atreure tant particulars amb recursos com institucions de prestigi, cosa que fa pujar els preus i amenaça la presència dels veïns de tota la vida. Molta gent el saluda efusivament pel carrer. “No fallis el diumenge, eh!”, li diu a un feligrès. És el prototip de líder comunitari, de base, amb qui el Centre Interreligiós treballa.

Després marxem cap als afores. Ens esperen un munt d'aquests líders religiosos que, bianualment, el Centre Interreligiós reuneix per dialogar sobre una problemàtica social urgent, aquest cop la immigració.

Dimecres, 17 de juny

Obama va prometre una reforma de la llei federal d'immigració que encara no s'ha produït i els líders religiosos presents –una cinquantena– estan aquí per denunciar les sagnants injustícies que el sistema actual permet que els sense papers, sovint feligresos seus, pateixin. A més a més, representants governamentals, de la policia i d'entitats diverses han vingut per demanar ajuda a les comunitats religioses a l'hora d'adreçar aquesta situació crítica. Són plenament conscients de la influència dels líders que tenen al davant, a qui molta gent escolta i fa cas en tota mena d'assumptes pràctics i no només espirituals. Aquests líders també han entès que, per ser-ho, han d'estar ben informats i tenir bons contactes. Prenem moltes notes i tornem a la ciutat per a la nostra sessió diària de reflexió conjunta sobre el que hem vist.

Dijous, 18 de juny

Avui ens porten a Queens, l'anomenat “indret més divers del planeta”. A la seu del *borough* (districte amb dimensions d'ajuntament) ens espera la regidora (o alcaldessa) de la zona, per participar en una reunió amb la xarxa d'entitats que ha promogut. Hi ha molta gent i seiem en un gran cercle. El to és informal però les problemàtiques abordades greus: malalties mentals, acollida d'immigrants, igualtat de gènere, etc. Al Josep tot plegat li recorda molt la feina que fa a Badalona.

A Queens mateix, visitem un temple sikh situat just davant d'una sinagoga. Als responsables els preguntem

com s'ho van fer per informar tothom (veïns, comunitat jueva, etc.) de que s'instal·laven al barri. Els costa una mica entendre la pregunta, que intentem aclarir. La resposta, finalment, és que no hi va haver cap necessitat d'informar ningú tret de l'administració. Això fa que comencem a entendre la diferència existent respecte a casa nostra en matèria de llibertat religiosa... Més tard, en la sessió de reflexió, intentem explicar els problemes que, per exemple, les comunitats musulmanes catalanes tenen per obrir oratoris. Tant en Muhammad com jo -li faig com puc de traductor- ens sentim frustrats, no tant pel nostre anglès com per la sensació de que els nostres oients americans i escocesos no s'acaben de fer una idea de les situacions injustes que vivim a casa nostra.

8 milions d'habitants i totes les religions es creuen cada dia.

Divendres, 19 de juny

Tornem a Harlem, aquest cop per visitar uns jutjats. Ravinder sap des de fa uns dies que no la deixaran passar perquè porta el *kirpan*, símbol religiós que porten els sikhs iniciats amb forma de daga. Tot i així ens acompanya: té una carta que vol lliurar en mà a l'autoritat competent quan se li denegui l'accés a l'edifici. Hi explica, entre altres coses, que *kirpan* és una paraula amb un significat propi, sense equivalent en anglès i que en cap cas es pot traduir per “daga” o “ganivet”. Quan l'escena té lloc, tots, tant ella com els agents policials, actuen amb la dignitat, la serenitat i el respecte de qui sap que està complint el seu deure. Minuts més tard el jutge amb qui tenim cita ens explicarà que no es tracta d'equiparar el *kirpan* amb una arma sinó amb quelcom susceptible de ser utilitzat com a tal, no només per la persona que el porta. És un argument d'una lògica perfecta. Alhora, però, sabem que les religions tenen molt a veure amb una dimensió que transcendeix aquesta mena de lògica...

Comença el cap de setmana i per a nosaltres, turistes de les religions, dies de cultes i celebracions. Sense sortir de Harlem, comencem amb una tradició musulmana: la predica del divendres a la mesquita. Ens espera l'imam Talib, antic deixeble de Malcolm X. Té una comunitat d'afroamericans que, en aparença, no es distingeixen en res d'altres negres no musulmans del barri. Entre ells, per exemple, hi ha bastants casos d'obesitat. Talib els parla, precisament, de com Al·là els demana que ens cuidin físicament. Ho fa en anglès i, sorpresa, amb l'estil d'un pastor evangèlic d'aquests que abunden al barri, tant dotats per tocar la fibra sensible dels feligresos. Hi ha truc. Primer perquè ell mateix confessa que s'inspira mirant predicar aquests pastors per televisió. Segon perquè, a més a més, és un antic baptista. En tot cas, ens diem, vet aquí un islam de Nova York per a gent de Nova York.

Més tard també assistim al servei del sàbat d'una sinagoga reformista. L'ambient és de joia autèntica. Com diu l'Oscar: "Aquesta gent sí que sap com celebrar les coses!".

En Mohammed i l'imam que volia ser pastor... o era al revés?

Dissabte, 20 de juny

Plou, però a nosaltres ens toca visitar l'estàtua de la llibertat i el museu dels immigrants europeus que van arribar en vaixell totalment desemparats i que avui tothom considera actors imprescindibles de la història del país. Es troba a l'illa d'Ellis, on eren admesos o rebutjats. Ens preguntem quan trigaran els immigrants més actuals (hispanos, indis, xinesos, etc.) en ser reconeguts o museïtzats. De moment, aquí no se'n fa cap menció.

Tenim la nostra primera tarda lliure i decidim, per majoria absoluta, dedicar-la a la pràctica (religiosa?) del *shopping*. Sorprenent-nos a tots, en Mohammed i el venerable Rewatha han decidit anar de compres junts. Volen anar a mirar electrònica i unes quantes coses més. Ens separem a l'andana del metro, citant-nos per sopar a prop de Times Square. La veritat sigui dita ho fem amb un petit nus a l'es-

tomac, dubtosos de si se'n sortiran. Efectivament, ja no els tornarem a veure fins l'endemà a l'esmorzar...

Diumenge, 21 de juny

Ja són aquí! I no només sembla que no els ha passat res sinó que se'ls veu molt contents: tot rient-se, ens expliquen que van tornar de matinada, exhausts i carregadíssims de regals, després de recórrer Xinatown de dalt a baix i de perdre's vàries vegades. Es veu que en Mohammed es va servir de les seves fines arts de comerciant marroquí per aconseguir els millors preus per al Venerable i que aquest, per agrair-li, el va convidar a sopar. Rewatha, a més a més, ens insisteix que a partir d'ara a Mohammed també cal tractar-lo de "Venerable"! El principi d'una gran amistat.

Trobada casual de budistes d'arreu del món a l'Upper West Side.

De camí cap al culte on estem convidats, fa goig creuar-se amb moltes famílies, els membres de les quals es dirigeixen, tot mudats, als diferents serveis dominicals de Harlem. L'església que ens acull a nosaltres és, ja ho sabem, molt liberal. No obstant, al·lucinem quan, un cop finalitzada la cerimònia, el pastor convida a pujar al púlpit a un parell de joves que resulten ser ateus representants d'un moviment revolucionari i a qui la gent de la comunitat no només aplaudeix sinó que compra la revista que publiquen!

Més tard retrobem en Jaume, que havia demanat assistir a l'ofici de la Catedral de Sant Patrick i que torna encantat perquè el bisbe l'ha convidat a concelebrar davant d'un miler de persones. Junts, encetem la última visita del dia, que ens porta a l'Església Budista de Nova York. "Com que Església?", li preguntem al reverend Nakagaki, d'origen japonès. La cristianització del nom, ens explica, va respondre a la necessitat d'integrar-se en un moment en que els pocs budistes de la ciutat eren percebuts amb desconfiança. Des de llavors, el temple ha conservat el nom malgrat

el propi Nakagaki presideix una organització que agrupa les avui nombrosíssimes comunitats budistes de Nova York.

Acaba el cap de setmana i nosaltres, després d'assistir a tants serveis religiosos, estem més que beneïts. Tant que el Josep fa broma i demana si podem anar a practicar una mica una altra mena de religió... fent una cervesa!

Dilluns, 22 de juny

Dia de museus. Primer un d'impactant: el jueu dedicat a l'holocaust. Segon, un de decebedor: el dels nadius americans, sense cap menció a la història d'aquests pobles i molt menys al seu present, que en tenen malgrat malviure'l en reserves, amb condicions de vida i espirituals completament degradades. El museu és sobretot folklòric. Els guies són indígenes, sí, però de terres centre o sud-americanes. Sembla que fins i tot en aquest país, el pluralisme té les seves excepcions.

Per la tarda ens espera la comissionada de Drets Humans de l'Ajuntament, màxima autoritat local a l'hora de vetllar pels drets d'uns vuit milions de ciutadans. És una altra d'aquests professionals que hem conegut i que inspiren una admiració immediata, tant per la magnitud de la responsabilitat que tenen atribuïda com per la dedicació i el compromís que transmeten (allò que la Nathalie descriu com una "passió per la gent"). Ens explica alguns casos que li arriben relacionats amb la llibertat religiosa de les persones i com els enfronta, sàviament recolzada per un equip d'una vintena d'advocats.

Dimarts, 23 de juny

Líders religiosos locals es formen en matèria judicial.

Comencem el dia participant en un intercanvi entre jutges i líders religiosos sobre crims d'odi contra immigrants. Els jutges expliquen què és i no és un crim d'odi a partir de diferents casos pràctics. Els líders religiosos fan preguntes força incisives i concretes. Un d'ells comenta la necessitat de que les comunitats sàpiguen fer front als casos en que les pròpies tradicions es fan servir per generar i justificar l'odi.

Després de dinar en un restaurant xinès, vegetarià i kosher com només se'n pot trobar aquí, visitem l'anomenada Zona Zero. Una petita exposició ens parla de la capacitat dels nord-americans per honorar els petits herois quotidians (bombers, obrers, oficinistes etc.) i, així, construir i alimentar sentiments, molt sans, de pertinença i d'autoestima. Alhora, però, també exemplifica molt bé el perill d'aquesta capacitat de crear mites i narracions sobre fets recents. Es tracta del risc de manipular la realitat i, per tant, d'incapacitar-se per entendre-la i corregir-la. I és que, tot just començar, un breu documental en explica com eren de feliços tots els treballadors de les Torres Bessones, epicentre mundial del comerç just... Amb la Montse, ofesos, optem per sortir ràpidament d'allà.

Acabem a la comissaria central, convidats (no pas detinguts a causa de les nostres opinions sobre la visita anterior) per l'agent responsable de les relacions amb les comunitats religioses. Ens explica com s'ha hagut de familiaritzar amb un món o, millor dit, una infinitat de mons, cadascun amb els seus propis codis.

La Zona Zero i la gestió de la memòria col·lectiva.

Dimecres, 24 de juny

L'últim dia presentem les reflexions extretes de les nostres visites a les persones que han finançat el programa, uns mecenes com també sembla que només se'n troben aquí. Les sensacions són molt positives. Americans, escocesos i catalans; catalans entre catalans; budistes, musulmans, cristians i agnòstics; religiosos amb polítics... Ens hem entès bé i potser fins i tot hem sembrat la llavor d'alguna cosa que està més enllà de les relacions institucionals i interreligioses. Com sol passar, potser no hem trobat exactament el que buscàvem o potser encara trigarem en adonar-nos del què hem trobat. En tot cas, el sentir general, que cadascú expressa a la seva manera, és de gratitud. Haurem de començar a pensar com tornem aquest regal l'any vinent, quan als catalans ens toqui ser els amfitrions.